

HOLEKALENDEREN 2019

FRA FOLKEDRAKT TIL BUNAD

Fra bunad- og folkedraktutstillingen på Ringerikes Museum. Foto: Bjørn Johnsen 2018.

Våren 2017 satte Frithjof Rudstaden opp en utstilling på Ringerikes Museum som fikk navnet «Bunad og folkedrakt på Ringerike». Utstillingen fortalte om bunadene på Ringerike fra starten i 1935 og helt fram til i dag. Folkedraktmateriale både i offentlig og privat eie ble vist, og sammenhengen mellom tidligere tiders folkedrakt og dagens bunadbruk forklart.

Etter 400 år under dansk styre og 100 år i union med Sverige, ble Norge endelig i 1905 herre i eget hus. En fornorskingsprosess som hadde startet under nasjonalromantikken på 1800-tallet slo nå ut i full blomst. Den norske bonde ble symbolet på norsk selvstendighet og kultur. Hvordan kledde han seg? Jo, i norsk folkedrakt, ofte kalt nasjonaldrakt. Hulda Garborg reiste land og strand rundt og underviste i norsk folkedans, samtidig som hun ivret for bruk av norske bunader. Men dessverre syntes hun at de norske folkedraktene måtte forenkles og gjøres mer «tidshøvelige», som hun kalte det. Det skulle brukes norske ullstoffer og være et «norsk ullbroderi» på dem. Det førte til at det ble laget mange bunader som ikke, eller i liten grad, bygde på stedenes opprinnelige folkedraktskikk. Slik var det også med bunadene på Ringerike.

På 1980-tallet begynte Frithjof Rudstaden under veiledning av Bunad- og folkedraktrådet å forske på det som kunne finnes av folkedraktmateriale her på Ringerike. Dette forskningsarbeidet bar frukter, og i 1993 ble mannsbunad for Ringerike lagt fram for rådet og fikk god mottagelse. Senere har han også rekonstruert kvinnebunad på bakgrunn av folkedraktmateriale.

MANNSBUNAD

Thomas ønsker godt nytt år til alle, ikledd sin nye mannsbunad fra Ringerike. Bunaden er rekonstruert på bakgrunn av bevarte klesplagg, billedmateriale og litterære kilder som tilsammen viser hvordan mennene i stor grad gikk kledd her fra begynnelsen av 1800-tallet og mange tiår framover.

Buxa og jakka er i vadmel. Vesten og halstørkleet er i silke. Skjorta er i bomull. Ullstrømpene har bestemoren strikket til ham. På hodet har han en høy filthatt.

Foto: Eva Brænd

Januar

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1		1	2	3	4	5	● 6
2	7	8	9	10	11	12	13
3	● 14	15	16	17	18	19	20
4	○ 21	22	23	24	25	26	● 27
5	28	29	30	31			

1.: 1. nyttårsdag

TILBEHØR TIL MANNSBUNAD

Foto: privat.

Tilbehør til mannsbunad: Strømpene kan være hvite, grå eller blå. De strikkes i rett og vrang, 6 rette, 1 vrang, 1 rett og 1 vrang, osv. Mørk blå rettstrikket lue med rød oppbrett som gjerne kan være flosset. Lua er strikket dobbelt. Grå rettstrikkede vanter med svarte flossmansjetter.

En fin kniv og et lommeur med kjede pynter bunaden. Kniven kan gjerne henge i et belte med sølvspenne. Skjorta holdes sammen i halsen med en halsring. Til halsknapp og mansjettknapper brukes samme knapper som er i jakka.

Februar

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5					1	2	3
6	● 4	5	6	7	8	9	10
7	11	● 12	13	14	15	16	17
8	18	○ 19	20	21	22	23	24
9	25	● 26	27	28			

KVINNEBUNAD

Mor Marit og datter Maren Kristine viser her kvinnebunader som bygger på klær brukt på Ringenrike midt på 1700-tallet. Det er bevart et kvinneliv og en kvinnetrøye/jakke fra en bondekone som bodde i Ådalen. Samtidig har gjennomgang av skiftemateriale gitt en del opplysninger. Det stod i skiftene den gang: Den salige kvindes gangkleder var: 1 sort damaskeskjørt ... osv.

Kvinnebunaden bærer tydelig preg av rokokkomoten. Liv og jakker er tettsittende med smale ermer og med lange skjøter som svinger seg elegant ut fra livlinjen.

Foto: Eva Brænd.

Mars

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9					1	2	3
10	4	5	● 6	7	8	9	10
11	11	12	13	● 14	15	16	17
12	18	19	20	○ 21	22	23	24
13	25	26	27	● 28	29	30	31

20.: Vårjevndøgn 31.: Sommertid starter

TILBEHØR TIL KVINNEBUNAD

Foto: privat.

Luene var en fast del av bekleddingen. De kunne være i kostbar silke, ull, bomull eller fløyel. De kunne ha «stremel»/blondekant, eller være uten. Lommene/veskene kan også være i forskjellige stoffer. Tørklær og sjal i silke eller bomull var enten flerfargede eller ensfargede hvite. Bomull var den gang like dyrt som silke.

På Ringerikes Museum er det bevart en liten sølje. Denne har sølvsmed Truls Grønvold rekonstruert både i samme størrelse og en som er i stor størrelse. Søljene kan fåes både med og uten løv, den store også med korsanheng. Lommen til høyre har rekonstruert messinglås fra Ringerike. Den er også laget av Grønvold.

April

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14	1	2	3	4	● 5	6	7
15	8	9	10	11	◐ 12	13	14
16	15	16	17	18	○ 19	20	21
17	22	23	24	25	26	◑ 27	28
18	29	30					

VI FEIRER 17. MAI

Foto: privat.

Peter, Rakel og David er klar for å feire 17. mai. Peter har rød vest og David grønn vest, begge i bomullsstoff. Vestene har enkel knapperad og høy krave, typiske trekk fra empirestilen fra begynnelsen av 1800-tallet. Det kan også brukes vest med dobbelt knapperad, små slag og lav krage. Denne vesten er preget av biedermeierstilen som etterfulgte empirestilen.

Det er bevart tre vester, to fra Ådalen og en fra Hole. Vestene som brukes kan være i bomull eller silke, eller i blanding. Flere farger kan velges. Stoffet skal være småmønstret fra empire- og biedermeierperioden.

Mai

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18			1	2	3	4	● 5
19	6	7	8	9	10	11	● 12
20	13	14	15	16	17	○ 18	19
21	20	21	22	23	24	25	● 26
22	27	28	29	30	31		

1.: Off. høytidsdag 17.: Grunnlovsdag 30.: Kristi Himmelfartsdag

KONFIRMANT

Foto: privat.

Her er Christoffer som konfirmant. Vestestoffet hans er et nydelig småmønstrer, vevd silkestoff som er rekonstruert fra et bevart, historisk plagg. Jakken hans er i koksgrå vadmél. Den kunne også vært i helt sort vadmél.

Det er bevart tre slike jakker. De er omtalt både av Peter Chr. Asbjørnsen og Johan Sebastian Welhaven. Buksa er sydd i sort vadmél etter snittet til en elgskinnbukse fra Hole. Originalbuksa tilhører Ringerikes Museum. Halstørkleet i silke er i flere farger. Slike tørklær kan anvendes både til manns- og kvinnebunad, og ble brukt over hele landet. De var vanligvis kjøpt av omvandrende skreppekarer eller på marked.

Juni

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
22						1	2
23	● 3	4	5	6	7	8	9
24	◐ 10	11	12	13	14	15	16
25	○ 17	18	19	20	21	22	23
26	24	● 25	26	27	28	29	30

TRE SMÅ BRØDRE

Foto: privat.

Tre små brødre, Martin, Christoffer og Aleksander, alle med bukseseler og bunadsklær som de fikk til dåpen. Buksene ble sydd i enkelt snitt og som langbukser, og etterhvert som gutta vokste ble de til knebukser.

Det er bevart mange forskjellige broderte bukseseler her på Ringerike. Felles for dem alle er at det er ull korsstingsbroderi på stramei. Skjortene er etter et snitt fra skjorterester som ble funnet som tettemiddel rundt vinduer på Engerodden skysstasjon ved Sperillen, da denne ble revet for å bli flyttet til Norsk vegmuseum.

Juli

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27	1	● 2	3	4	5	6	7
28	8	● 9	10	11	12	13	14
29	15	○ 16	17	18	19	20	21
30	22	23	24	● 25	26	27	28
31	29	30	31				

BUKSESELER

Foto: privat.

Buksene er høye på livet, slik empiremoten tilsa. Det betyr at man er helt avhengig av at bukseselene holder buksa oppe på riktig plass, dvs. linningen opp under nedre ribbein.

Slike seler ble veldig populære på 1840-tallet, og var det flere tiår framover. De var ofte brukt som forlovelsespresang fra jenta til gutten. Alle har mørk bunnfarge. Mønstrene varierer fra enkel geometri til ganske krevende blomsterranker i mange farger. På slutten av 1800-tallet broderte de også inn perler i mønstrene.

August

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31				● 1	2	3	4
32	5	6	● 7	8	9	10	11
33	12	13	14	○ 15	16	17	18
34	19	20	21	22	● 23	24	25
35	26	27	28	29	● 30	31	

ET BRODERT SJAL

Foto: privat.

Sophie har tatt fram det flotte, broderte sjalet sitt, laget etter et sjal på Ringerikes Museum. Torine Opperud brukte trolig dette da hun i begynnelsen av 1850-årene giftet seg med Ola Nilsen Heggelia under Semmen.

De broderte mønsterbordene bærer preg av empirestil. Sjalet kalles et «to-prekesjal» fordi man kan bruke den ene snippen ut til en gudstjeneste, for så å bruke den andre snippen ut til neste gudstjeneste («preke»).

Her er sjalet brettet slik at begge snippene synes samtidig. En ser da at sjalet har en sørgeside med borden i grønt, hvitt og rosa, og en gledeside med fargerikt blomsterbroderi. Stoffet i sjalet er meget tynt, og broderiet er i noe tykkere ullgarn. Et flott sjal som kan brukes både med og uten bunad.

September

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
35							1
36	2	3	4	5	6	7	8
37	9	10	11	12	13	14	15
38	16	17	18	19	20	21	22
39	23	24	25	26	27	28	29
40	30						

FORKLÆR

Kvinnebunadene kan ha mange forskjellige forklær, og alle er i bomullsstoff. De kan være med trykt mønster eller ensfarget hvite. De hvite er tynne og lette, nesten gjennomsiktige. De kan være vevd med ruter eller striper, og også ha små broderte hvite blomster.

De trykte forklærne er litt kraftigere i stoffet. Ofte er de fargerike med hvit bunn, trykt med typiske rokokkomønstre. Blå eller rød mønstre på hvit bunn er nevnt i noen skifter. Forklærne er omtrent en meter brede, og skal ha lengde slik at de når ned til 5 cm fra skjortekanten.

Foto: privat.

Oktober

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40		1	2	3	4	● 5	6
41	7	8	9	10	11	12	○ 13
42	14	15	16	17	18	19	20
43	● 21	22	23	24	25	26	27
44	● 28	29	30	31			

KÅPE ELLER CAPE

Foto: privat

Det begynner å bli langt på høst, og Irina har tatt på seg en god, varm kåpe. I dag vil vi helst kalle den en cape, for det er en kort, foldelagt kappe uten ermer som legges over skuldrene og lukkes med en hekte foran i halsen.

Denne kåpen er i et meget flott stoff, brosjert ulldamask, såkalt kallebank. Det var meget populært både til liv, jakker, skjørt og kåper. Da det var dyrt kjøpestoff innført fra England, hadde ikke alle slike plagg. I skiftene fra Ringerike var kåpene oftest ensfargede røde. Blå og sorte kåper forekom også.

November

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44					1	2	3
45	☉ 4	5	6	7	8	9	10
46	11	○ 12	13	14	15	16	17
47	18	☉ 19	20	21	22	23	24
48	25	● 26	27	28	29	30	

JULEFEIRING

Foto: privat.

Victoria har funnet fram dukken sin, og har lyst til å gå rundt juletreet. Både Victoria og dukken har livstykke i håndtrykt bomullsstoff. Stoffet er rekonstruert fra 1700-tallet. Slikt stoff kaltes kattun. De har også kattunforklær, blått trykk på hvitt.

Skjørtet er i blå ulldamask, ensfarget og vevd slik at mønsteret i stoffet kommer fram ved blank kontra matt alt ettersom trådene i veven ligger, slik som i en hvit damaskduk.

Desember

2019

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
48							1
49	2	3	● 4	5	6	7	8
50	9	10	11	○ 12	13	14	15
51	16	17	18	● 19	20	21	22
52	23	24	25	● 26	27	28	29
1	30	31					

HOLE HISTORIELAG

ble stiftet 18. april 1995. Lagets formål er å fremme interesse for lokalhistorie i Hole kommune, idet kunnskap om eget nærmiljø skaper følelse av tilhørighet og dermed større trivsel. Laget arrangerer møter og turer og arbeider for lokalhistorisk aktivitet, og har i dag rundt 220 medlemmer. Medlemsmøter med aktuelle foredrag eller rusleturer holdes vanligvis siste onsdag i hver måned.

Lagets viktigste prosjekter har de siste årene vært:

1. Gjenoppbygging av Røysehuset på Sundvollstranda. Bygningen, som er et gammelt tømmerhus, har stått på Søndre Fjell, Røyse, og representerer et typisk våningshus i Hole tidlig på 1800-tallet. Huset ble innviet i mai 2013 og brukes som møte- og forsamlingslokale. Historielaget har fått mange fine gaver som møbler, bilder og annet inventar til Røysehuset.

Røysehuset. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2009.

2. Drift og vedlikehold av stórhus, fjøs med stall og ystebu på den gamle setra Retthella, Krokskogen. Laget har leiekontrakt med eierne av setra. Hver siste lørdag i juni arrangeres Retthelladagen med servering av seterkost, kunstnerisk underholdning og foredrag.

Retthellsetra på Retthelladagen. Foto: Bjørn Geirr Harsson, 2005.

3. Utgivelse og salg av den årlige Holekalenderen.

4. Jørgen Moe-samlingen i Hole bygdearkiv. Formålet er å bygge opp en fullstendig samling med tekster av og om Jørgen Moe.

5. Kunstprosjektet *Anders Castus Svarstad - den realistiske miljøskildrer*. Maleritstilling, utgivelse og salg av bok om Svarstad og hans kunst.

6. Laget har også satt opp en minnetavle over trefningen i 1716 med Karl 12.'s soldater i Tavleskaret i Nordkleiva, ikke langt fra Kleivstua på Krokskogen. Her falt 28 svensker og tre nordmenn. Hver 17. mai holdes en minnesammenkomst her tidlig om morgenen.

Detalj fra brudekrone laget til 200-årsjubileet for Jørgen Moes fødsel. Foto: Frithjof Rudstaden.

Støtt kulturarbeidet i Hole.
Bli medlem i
Hole historielag

Årskontingent kr. 150 kan sendes til postgiro: 2280.2354049.
Postboks 109, 3529 Røyse
Hjemmeside: <http://www.hole-historielag.no/>
E-post: post@hole-historielag.no

Hole historielag har tidligere gitt ut følgende kalendre:

1997: Gamle setre på Krokskogen	2008: Gamle butikker i Hole
1998: Funn fra fortiden	2009: Gamle gårdstun inspirerer kunstnere
1999: Gamle skoler og skoleklasser i Hole	2010: Leiker og rampestreker i gamle dager
2000: Hole gjennom 1000 år	2011: Kvinneforeninger i Hole
2001: Kvinneliv i Hole	2012: I Krokkleiva
2002: Menn og yrker i eldre tid	2013: Jørgen Moe 1813 - 2013
2003: Båttrafikk på Tyrifjorden	2014: Hole i 1814
2004: Fiske i Steinsfjorden	2015: Husmannsfolk i Hole
2005: Hole i 1905	2016: Postkort fra Hole
2006: Til villmarken går min lengsel	2017: Anders Castus Svarstad, maleren fra Hole
2007: Eventyrgården Mo	2018: Kirker i Hole

Ansvarlig kalendermaker har vært Frithjof Rudstaden.
I kalenderkomitéen sitter Bodil Gusgaard, Margit Harsson og Sten Høyendahl.
Billedbehandling utført av Bjørn Geirr Harsson.

Produksjon: Kolltopp Forlag